Raadsvoorstel

Raadsvergadering: 22-06-21
Agendapunt:
Kenmerk: ADV/21 - 15440
Zaaknr: Z28460
Datum voorstel: 01-06-21
Portefeuillehouder: Wethouder mr. A. Mussche
Informant: dhr. W. Dijk

Onderwerp: Definitieve RES 1.0

Voorstel

1. De RES 1.0 van West Overijssel vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de aanbiedingsbrief van de beide co-voorzitters van de stuurgroep RES West Overijssel

Inleiding

Op 10 december 2019 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over de Startnota RES West-Overijssel. Hierin is het proces vastgelegd voor deelname aan de Regionale Energiestrategie West-Overijssel. Uitgangspunt daarbij is geweest dat de RES West-Overijssel opgebouwd wordt vanuit de bestaande plannen en ambities van de gemeenten en dat deze leiden tot een regionale strategie met een bod op de opwekking van duurzame elektriciteit en een Regionale Structuur Warmte. In de concept-RES 'Naar een opgewekt West-Overijssel' zijn deze elementen opgenomen. De concept-RES is door uw Raad op 12 mei 2020 opiniërend behandeld.

De opdracht vanuit het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (NPRES) is om op basis van de concept-RES, voor 1 juli 2021, een RES 1.0 vast te stellen. Op verzoek van de werkgroep Raden, Staten en Algemeen Besturen (RSAB) heeft het bestuurlijk platform op 20 januari jl. besloten om het besluitvormingsproces voor de RES 1.0 in twee fasen te organiseren. Eerst is op 13 en 20 april j.l. een Hoofdlijnenakkoord aan uw raad voorgelegd. Hierbij zijn motie 92 (aftoppen zon op dak) en motie 94 (zorgvuldig omgaan met de zonneladder) aangenomen. Vervolgens wordt in een tweede fase de definitieve RES 1.0 ter besluitvorming aan de Raden en Staten voorgelegd. Dit voorstel gaat over deze tweede fase van het besluitvormingsproces. Aan uw Raad wordt gevraagd om de definitieve RES 1.0. vast te stellen en Kennis te nemen van de aanbiedingsbrief van de beide co-voorzitters van de stuurgroep RES West Overijssel.

Argumenten

1.1 *In de startnota RES West-Overijssel is vastgesteld dat de bestuurlijke partners voor 1 juli 2021 tot een RES 1.0. komen*
Op 10 december 2019 heeft uw raad een besluit genomen over de Startnota RES West-Overijssel. Hierin is afgesproken dat de RES 1.0. op 1 juli 2021 wordt aangeboden aan het NPRES. In overleg met het Nationaal Programmabureau RES (NPRES) is deze deadline iets verschoven naar 9 juli 2021.

1.2 *Uw moties uit de opiniërende vergadering van 20 april j.l. zijn deels in de RES 1.0 verwerkt.*
Op 20 april j.l. heeft uw raad het Hoofdlijnenakkoord voor de RES behandeld. Hierbij is door uw raad motie 92 'aftoppen zon op dak' aangenomen. Met deze motie wordt opgeroepen om bedrijven (of clusters van bedrijven) te stimuleren om te kiezen voor aftopping (curtailment) van de piekstroom bij zonnepanelen, zodat er zoveel mogelijk zonnestroom geproduceerd kan worden tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. In november 2020 hebben Netbeheer Nederland en Holland Solar het convenant 'zon betaalbaar op het net' aangeboden aan de minister van Economische Zaken. In het convenant wordt onder meer afgesproken dat zoninstallaties met grootverbruikersaansluiting[1] voortaan worden aangesloten op 70% van hun paneelvermogen. De productie van een installatie komt hier meestal niet bovenuit; een productiepiek van meer dan 70% komt jaarlijks maar zo'n 3% van de tijd voor. Ook heeft uw raad motie 94 'omgaan met zonneladder' aangenomen. Hier is op bladzijde 21 van de RES 1.0. een toelichting over gegeven. Kort samengevat wordt hier aangeven wat de bedoeling van de zonneladder is, en wordt geadviseerd om bij te houden hoe in specifieke gevallen de afweging is gemaakt. Bij de RES 2.0 kan dan op basis van deze informatie in de monitor gerapporteerd worden welk effect de toepassing van de zonneladder heeft gehad op aantal en aard van de zonnevelden in de regio.

Kanttekeningen

Wat als blijkt dat we onze ambitie van 120 GWh niet waar kunnen maken?
In de RES is opgenomen dat het totale bod indicatief is. Er komt bij het niet halen van het gemeentelijke bod niet automatisch een escalatiemodel om de hoek kijken. Daarbij is het vooral van belang om als gemeente uit te leggen hoe we aan het bod gewerkt hebben en welke inspanningen we hebben geleverd. De RES is geen afrekening op getallen maar het gezamenlijk werken aan de regionale doelen. Escalatie is pas nodig als een gemeente in de optiek van RES partners niet bijdraagt. Voor Staphorst geldt dat ons bod al behoorlijk 'hard' is. Er staan al drie windmolens en de andere drie molens worden binnenkort gebouwd. Daarnaast zijn tweede zonprojecten reeds vergund en geldt voor zon op bestaande daken dat ons bod overeenkomt met de pijplijn van Enexis. Alleen voor zon op daken bij nieuwe bedrijventerreinen geldt dat we een inschatting hebben gemaakt.

[1] Een grootverbruikersaansluiting is een elektriciteitsaansluiting groter dan 3 * 80 ampère. Het gaat dus om projecten met een piekvermogen van minimaal 55.200 Kilowatt. Als we uitgaan van 350 wattpiek per zonnepaneel, gaat het dus om projecten met meer dan 158 panelen.

Waarom is er niets opgenomen over kernenergie?
In de RES wordt niet gesproken over kernenergie. Dat komt omdat het tijdspad voor de RES tot 2030 loopt. Dit hangt weer samen met de doelstelling uit het klimaatakkoord dat in 2030, 70% van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen komt. In de periode t/m 2030 lukt het niet om nieuwe kerncentrales operationeel te krijgen.

Betekent de doelstelling voor 60% wind en 40% zon, dat wij meer windmolens moeten bouwen?
In de RES is opgenomen dat we de doelstelling niet één op één vertalen naar elke gemeente, maar dat het een gezamenlijke doelstelling is waar elke gemeente haar bijdrage aan levert. Hoe die puzzel precies gaat uitpakken, is nu nog niet helemaal duidelijk. In het raadsvoorstel is daarover uitgelegd dat we per Hs/Ms station moeten kijken naar een goede verdeling. Staphorst wordt door drie van deze stations bediend. Hessenweg, Zwartsluis en Meppel. De verdeling van zon en wind per Hs/Ms station kan pas gemaakt worden als alle gemeenten zoekgebieden hebben aangewezen. Dat gebeurt in de RES 2.0. Tot die tijd zullen we in subregionaal verband gaan zoeken naar de meest optimale afweging tussen de vier hoekpunten: bijdrage aan de energietransitie, ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijke acceptatie en maatschappelijke kostenefficiency.

Wat betekent subregionale samenwerking voor onze lokale autonomie?
We zien voor ons dat we op subregionaal niveau een afweging maken over de vier hoekpunten. Dit doen we in eerste instantie ambtelijk. Met de uitkomsten van deze ambtelijke gesprekken kunnen we de bestuurlijke afwegingen als het ware voeden. Stel bijvoorbeeld dat gemeenten A en B allebei een zoekgebied hebben dat dicht bij elkaar in de buurt ligt. Daar zou dan bijvoorbeeld de suggestie uit kunnen komen om beide projecten te clusteren, of er een één inspraaktraject voor te organiseren. Kortom: We gaan inhoudelijk samenwerken, maar de autonomie blijft bij de individuele besturen liggen. Bij de samenwerking houden we oog voor lopende processen en reeds gemaakte afspraken. Het is dus niet zo dat we alles helemaal overnieuw gaan doen.

Komt er nu helemaal geen zon op erven?
Met het vaststellen van de RES, stelt uw raad geen kaders vast over wat wel en niet is toegestaan in Staphorst. Dat kunt u doen in het proces over het uitnodigingskader grootschalige energie opwek.

LTO heeft de brief van de adviesraad niet ondertekend omdat zij strikte toepassing van de zonne-ladder noodzakelijk vinden. Hoe gaat Staphorst daar mee om?
In Staphorst hebben we de provinciale zonne-ladder nog niet toegepast. Dat komt omdat in het coalitieakkoord is vastgelegd dat dakgebonden installaties de voorkeur krijgen boven grondgebonden installaties. Ook onderschrijven we dat het primaat bij dubbelgebruik van functies moet liggen. Bij het uitnodigingskader grootschalige opwek kan de raad definitieve keuzes maken over hoe we omgaan met zon op grond. In ons lokale RES bod zijn in elk geval geen nieuwe zonneparken op landbouwgrond opgenomen.

Hoe zijn de moties en amendementen van alle gemeenten in de RES 1.0. verwerkt?
De moties en amendementen (zie ook bijlage 3) hebben geleid tot de volgende aanpassingen in de RES 1.0:

1. minimaal 50% lokaal eigendom is geen streven meer maar een regionale doelstelling
2. monitoring op energiebesparing is een regionale afspraak
3. een regionale omgevingseffectrapportage opstellen die opgebouwd wordt vanuit de gemeenten om zaken als gezondheid, biodiversiteit en geluid mee te nemen naar de RES 2.0
4. de werking en toepassing van de zonneladder van de Provincie Overijssel wordt inzichtelijk gemaakt zodat bij de RES 2.0 afgewogen kan worden wat de effecten daarvan zijn op aantal en aard van de zonnevelden in de regio.

Wordt er wel invulling gegeven aan essentiële randvoorwaarden?
Er is bij de concept-RES en het Hoofdlijnenakkoord een aantal duidelijke randvoorwaarden geformuleerd voor de realisatie van de concept-RES West-Overijssel. Deze voorwaarden hebben betrekking op het netwerk, de SDE, wet- en regelgeving en bestuurlijke verantwoordelijkheid van de RES-partners. Recent is door landelijke werkgroepen een aantal kansen en knelpunten geformuleerd op deze onderwerpen. In de RES 1.0 is de stand van zaken met betrekking tot de voortgang op deze randvoorwaarden weergegeven en in de aanbiedingsbrief van de beide co-voorzitters zal bij het NPRES nadrukkelijk aandacht worden gevraagd voor deze randvoorwaarden.

Keuze en effect
De RES 1.0 heeft het karakter van een beleidsdocument dat, in samenhang met eerder vastgestelde gemeentelijke en provinciale beleidsdocumenten, richtinggevend is voor de verdere ontwikkeling van de energiestrategie. De RES 1.0 is tot stand gekomen op basis van het de Handreiking 1.1 voor de RES van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (NPRES) en de verwerking van de aangenomen moties en amendementen bij het Hoofdlijnenakkoord. De RES 1.0 is geldig voor de periode 1 juli 2021 tot 1 juli 2023 en zal daarna worden opgevolgd door de RES 2.0 De RES 1.0 van West Overijssel is het hoofddocument van de regionale energiestrategie. Daarnaast zijn 5 zogenaamde Bouwstenen als bijlagen opgenomen. Het hoofddocument RES 1.0 wordt vastgesteld en de bouwstenen geven informatie en toelichting op de verschillende thema's maar worden als zodanig niet vastgesteld. De bouwstenen worden gezien als achtergrondinformatie en hulpmiddel bij de verdere uitwerking van de regionale energiestrategie.

In de kern bestaat de RES 1.0 uit zes doelstellingen en zes afspraken. Deze worden in dit document uitgebreid beschreven in tekstblokken en in de diverse hoofdstukken voorzien van een onderbouwing. De zes doelstellingen en afspraken zijn op de volgende pagina weergegeven.

De zes doelstellingen:

1. Het bod van de RES West-Overijssel voor duurzame opwek van elektriciteit in 2030 bedraagt1,826TWh waarbij we streven naar een verhouding van 60% opwek door windenergie en 40% door zon-op-veld.
2. Zoekgebieden hebben we vastgelegd of leggen we uiterlijk bestuurlijk vast bij de RES 2.0 zodat we een goede verdeling naar HSMS stations kunnen creëren
3. Op lokaal en subregionaal niveau gaan we de ruimtelijke potentie in de regio verder uitwerken op basis van de ontwerpprincipes uit de concept-RES. Bij de RES 2.0 maken we de balans op.
4. De maatschappelijke kosten van het netwerk gaan we beperken door de 'knoppen' te hanteren voor meer wind, grotere clusters en redelijke afstanden tot aansluitpunten
5. Voor de realisatie van windmolens en grootschalige zonneparken streven we naar een gebiedsgerichte en grensontkennende aanpak.
6. We stellen ons ten doel om minimaal 50% lokaal eigendom in de opwek door wind en grootschalig zon-op-veld te realiseren.

Om deze doelen te behalen hebben we ook de volgende afspraken gemaakt:

1 We versterken de subregionale samenwerking van gemeenten in de regio
2 We continueren de regionale participatie met maatschappelijke organisaties naar de RES 2.0.
3 We gaan aan de slag met groen gas, geothermie, lokale waterstof, aquathermie en de duurzaamheidsladder in de Regionale Structuur Warmte (RSW). Hierbij monitoren we de stappen die gemeenten zetten op energiebesparing.
4 We voeren gezamenlijk een Omgevingseffectrapportage (OER) uit opgebouwd vanuit de subregio's.
5 We gaan onze samenwerking verder vormgeven op basis van het organisatiemodel "opgavegericht werken"
6 We zetten ons gezamenlijk in voor een lobby op betaalbaarheid en governance op het gebied van warmte en haalbaarheid zon-op-dak.

Beleid- en regelgeving

- Klimaatakkoord
- Startnota RES West Overijssel

Financiën, Belastingen, risico's en beheersmaatregelen

Financiën

Vaststelling van het Hoofdlijnenakkoord heeft geen directe financiële consequenties. De uitvoering van de energietransitie natuurlijk wel. Hier is recent door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) een advies over uitgebracht. Het budget voor de RES-organisatie is beschikbaar voor de doorontwikkeling naar de RES 1.0 tot eind 2021. Mogelijk kan hier vanuit het NPRES nog een kleine aanvulling op plaatsvinden. Over de financiering van de ontwikkeling van de RES 2.0 en verder (2022-2025) zal door het nieuwe kabinet besluitvorming plaatsvinden.

Uitvoering

Er wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld
Vóór 1 juli 2021 zal de stuurgroep aan het bestuurlijk platform zo spoedig mogelijk een voorstel opstellen voor een uitvoeringsprogramma zodat daadwerkelijk uitvoering kan worden gegeven aan de regionale doelstellingen en afspraken. Na bespreking in het bestuurlijk platform wordt de implementatie van dit uitvoeringsprogramma in het najaar doch uiterlijk vóór 1 januari 2022 ter besluitvorming voorgelegd aan de Colleges van B&W van de elf gemeenten, Gedeputeerde Staten en DB'en van de vier Waterschappen.

De afspraken uit de RES moeten opgenomen worden in lokaal omgevingsbeleid
Door in te stemmen met bijgevoegd RES 1.0 wordt, mogelijk in aanvulling op eerdere besluitvorming inzake de energietransitie, vastgelegd dat binnen de gemeente, de provincie en de waterschappen de uitvoeringsinstrumenten in het ruimtelijk beleid in overeenstemming worden gebracht met de doelstellingen en afspraken in de RES 1.0 Op de onderwerpen waarop nog nadere uitwerking plaats dient te vinden naar de RES 2.0 zullen deze aanpassingen mogelijk pas later aan de orde zijn. Uitgangspunt is dat in ieder geval gestreefd wordt om uiterlijk in 2025 de vergunningen voor duurzame opwek elektriciteit te verlenen die voldoen aan het regionale bod. Iedere bestuurlijk partner kiest hierin een eigen traject al dan niet in samenwerking in (sub-)regionaal verband.

Wat als er bij de behandeling van de RES 1.0. moties en amendementen worden ingediend?
Mocht er in de vaststelling van de definitieve RES 1.0 sprake zijn van het aannemen van moties en/of amendementen, dan zal de stuurgroep deze meezenden met de indiening van de RES 1.0 bij het NPRES. Voor regionale afstemming en duiding van de impact en vervolgproces van eventuele moties en amendementen bij de RES 1.0 zal de stuurgroep uiterlijk vóór 1 november 2021 een voorstel voorleggen aan het bestuurlijk platform. Daarna kan een gezamenlijk voorstel voor verwerking van de moties en amendementen worden gedaan aan de Colleges van B&W van de elf gemeenten, Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel en de DB'en van de waterschappe

Communicatie

Participatie
Conform de startnota is in de totstandkoming van dit Hoofdlijnenakkoord gekozen voor een proces van representatieve participatie, wat onder andere tot uitdrukking is gebracht in de bestuurlijke werkconferenties en adviezen van de adviesgroep. De participatie van inwoners en andere belanghebbenden, vindt primair plaats op het lokaal niveau. In het Hoofdlijnenakkoord wordt voorgesteld deze werkwijze naar de RES 1.0 en RES 2.0 voort te zetten.

Communicatie
Separaat zal een persbericht worden uitgebracht op 1 juni 2021 nadat alle Colleges van B&W, GS en de DB'en het raadsvoorstel hebben vastgesteld. Op 2 juni 2021 om 12.00 uur zal door de co-voorzitters van de stuurgroep RES West-Overijssel voor de pers de aanbieding van de RES 1.0 van West-Overijssel de volksvertegenwoordigende organen worden toegelicht. De afzonderlijke besluiten van de gemeenteraden, provinciale staten en Algemeen Besturen zullen bekend worden nadat het besluit is genomen. De aanbiedingsbrief met de RES 1.0, de bouwstenen plus een overzicht van de aangenomen moties en amendementen worden verstuurd aan het NPRES als alle volksvertegenwoordigende organen de besluitvorming hebben afgerond en dat is uiterlijk 9 juli 2021. In het communicatieplatform RES West-Overijssel zullen nadere afspraken gemaakt worden over de communicatie.

Digitaal bijgevoegd / ter inzage liggende stukken

1. Regionale Energie Strategie West Overijssel (bijlage 1)
2. Bouwstenen RES West Overijssel (bijlage 2a t/m 2e)
3. Overzicht moties en amendementen (bijlage 3)
4. Aanbiedingsbrief co-voorzitters stuurgroep RES West Overijssel (bijlage 4)
5. Overzicht adviezen maatschappelijke organisaties (bijlage 5)

Burgemeester en wethouders van Staphorst,

J. ten Kate , burgemeester.

M. Kragting-de Groot , secretaris.